

OPRACOWANIE PYTANIA

Czym dla człowieka może być podróżowanie? Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Podróży z Herodotem* Ryszarda Kapuścińskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem*

EPOKA

Literatura współczesna

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1

O co tak naprawdę pyta komisja

Pytanie jest szerokie, więc warto od razu nazwać funkcje podróży: poznawanie świata i innych kultur, spotkanie z Innym, ucieczka od ciasnoty własnego doświadczenia, wreszcie poznawanie samego siebie. U Kapuścińskiego dochodzi wymiar wyjątkowy: podróż w przestrzeni spleta się z podróżą w czasie dzięki lekturze starożytnego historyka.

podróżowanie

U Kapuścińskiego nie turystyka, lecz wysiłek zrozumienia obcego świata, wymagający czasu, języka i pokory; podróż to proces, nie pojedyncze zdarzenie. Komisja oczekuje odróżnienia podróży od zwiedzania.

czym może być

Pytanie o funkcje i możliwości, więc komisja czeka na kilka nazwanych odpowiedzi: poznanie świata, spotkanie z Innym, ucieczka z ciasnoty, samopoznanie. Uporządkuj je i pokaż na przykładach. Słowo „może” zakłada też, że podróż nie zawsze zmienia człowieka: wskaż, od czego to zależy – od wysiłku zrozumienia Innego, a nie od samego przemieszczania się.

Inny

Człowiek innej kultury, języka i religii, którego spotkanie jest dla Kapuścińskiego sensem podróży; Herodot jest dla niego pierwszym, który Innego opisywał bez pogardy. Komisja sprawdzi, czy widzisz podróż jako relację z ludźmi, nie z miejscami.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Jasno postawioną tezę, że podróżowanie może być sposobem poznawania świata i Innego, ale przede wszystkim drogą do samopoznania i dojrzałości.
- ✓ Co najmniej trzy konkretne epizody z książki: pierwszy wyjazd do Indii z szokiem kulturowym i barierą języka, Herodot jako towarzysz i przewodnik oraz doświadczenia z Chin lub Afryki, z pokazaniem, co każde z nich zmieniło w reporterze.
- ✓ Kontekst pokazujący inny obraz podróży (na przykład *Kordian*) i wniosek, że podróż zmienia przede wszystkim samego podróżującego.

2

Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Marzenie o przekroczeniu granicy: młody dziennikarz Sztandaru Młodych chce tylko zobaczyć, jak wygląda świat po drugiej stronie, i pragnie wyjazdu choćby do Czechosłowacji; redaktor naczelna wysyła go do Indii i daje na drogę *Dzieje Herodota*. Znaczenie: podróż zaczyna się od ciekawości i potrzeby wyjścia z zamkniętego świata.
- Indie: bariera języka i szok obcości: reporter nie zna angielskiego, uczy się go z kupionej w Delhi powieści Hemingwaya, jest bezradny wobec tłumy, upału i nędzy; widzi ludzi śpiących na ulicach i dworzec w Kalkucie zamieniony w obozowisko uchodźców. Znaczenie: podróż jako lekcja pokory i odkrycie, że bez języka nie ma poznania.
- Chiny: reporter trafia do Pekinu w czasie kampanii politycznej, jest pilnowany przez przydzielonego opiekuna, tłumacza, i nie może swobodnie się poruszać; Wielki Mur staje się dla niego symbolem zamknięcia i lęku przed obcym. Znaczenie: podróż uczy, że kultury bronią się przed Innym, a poznanie wymaga przekroczenia muru, także własnego.
- Herodot jako towarzysz: Kapuściński czyta *Dzieje* w Afryce i Azji, opowiada historie Krezusa, Kserksesa i wojen perskich i widzi w Herodocie pierwszego reportera, który podróżował, pytał i zapisywał bez pogardy dla obcych. Znaczenie: podróż w przestrzeni staje się podróżą w czasie, a lektura pomaga zrozumieć współczesność.
- Afryka: reporter poznaje Kongo w czasie chaosu po odzyskaniu niepodległości, Etiopię i inne kraje, i uczy się, że o świecie nie da się pisać z hotelu; trzeba wejść między ludzi i zaakceptować własną niewiedzę. Znaczenie: podróż jako obowiązek zrozumienia, przeciwstawiony turystyce.
- Refleksja o podróży (opcjonalnie): Kapuściński pisze, że podróż nie jest jednorazowym wydarzeniem, lecz procesem, który trwa w pamięci i zmienia patrzenie na świat, oraz że najważniejsze jest spotkanie z Innym.

Znaczenie: podróż zmienia przede wszystkim podróżującego, i to jest odpowiedź na pytanie z polecenia.

KONTEKSTY DO WYBORU

LITERACKI

POLECANY

Stepy akemańskie, Adam Mickiewicz

Podróż w sonetach krymskich jest samotną tułaczką wygnańca: poeta-pielgrzym zachwyca się Orientem, ale obcy pejzaż niczym nie przypomina rodzinnych stron, a nasłuchiwanie głosu z Litwy kończy się rozczarowaniem. Przeciwnostaw to ekscytacji i samopoznaniu Kapuścińskiego.

LITERACKI

Kordian, Juliusz Słowacki

Kordian podróżuje po Europie: w Londynie odkrywa władzę pieniądza, w Italii kupioną miłość Wioletty, w Watykanie obojętność papieża na los Polski, a na Mont Blanc dojrzewa do własnej idei. Jego podróż jest bolesną weryfikacją złudzeń, u Kapuścińskiego zaś lekcją pokory i ciekawości, ale w obu wypadkach podróż zmienia przede wszystkim samego bohatera.

LITERACKI

Odyseja, Homer

Wędrowka Odyseusza jest podróżą do domu, w której każde spotkanie z obcym światem, od Cyklopa po Kirke, sprawdza jego spryt i tożsamość. Zestawienie z Kapuścińskim pokazuje dwie odmienne funkcje podróży: powrót i próbę u Homera oraz wyjście ku Innemu u reportera, choć oba teksty zgadzają się, że podróż jest formą poznania siebie.

FILOZOFICZNY

Stoicka krytyka podróży (Seneka, Listy moralne do Lucylusza)

Seneka pisał, że podróże nie leczą duszy, bo człowiek zmienia niebo nad głową, a nie siebie, i wszędzie zabiera własne wady. Kapuściński odpowiada na tę wątpliwość praktyką: jego podróż zmienia go, bo jest wysiłkiem rozumienia, a nie ucieczką; kontekst pozwala pokazać, że podróż bywa samopoznaniem tylko pod tym warunkiem.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: podróżowanie może być dla człowieka sposobem poznawania świata i Innego, ale przede wszystkim drogą do samopoznania i dojrzałości.
- 2 Pierwsza podróż Kapuścińskiego do Indii: szok kulturowy i bariera języka jako lekcja pokory wobec obcego świata.
- 3 Herodot jako towarzysz podróży: lektura starożytnego dzieła czyni z podróży w przestrzeni także podróż w czasie i dialog z pierwszym reporterem.
- 4 Podróż reportera jako postawa: ciekawość i wysiłek zrozumienia Innego przeciwstawione powierzchownej turystyce.
- 5 Kontekst: *Stepy akemańskie* (Adam Mickiewicz) – Podróż w sonetach krymskich jest samotną tułaczką wygnańca: poeta-pielgrzym zachwyca się Orientem, ale obcy pejzaż niczym nie przypomina rodzinnych stron, a nasłuchiwanie głosu z Litwy kończy się rozczarowaniem. Przeciwnostaw to ekscytacji i samopoznaniu Kapuścińskiego; wniosek – podróż zmienia przede wszystkim samego podróżującego.